

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ בראשית, מבה"ח וער"ח מרחשון, ה'תשל"ו

יוצא לאור לש"פ בראשית, מבה"ח וער"ח מרחשון, ה'תשפ"ד

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ בראשית, מבה"ח וער"ח מרחשון הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות ש"פ בראשית, מבה"ח וער"ח מרחשון, ה'תשל"ו, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

כ"ד תשרי, ה'תשפ"ד,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2023 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5784 • 2023

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

בס"ד. שיחת ש"פ בראשית, מבה"ח וער"ח מרחשון, ה'תשל"ו.

בלתי מוגה

א. שבת בראשית הוא הסיום והחותם של כל חודש תשרי — אותיות רשתי, שהוא ה"ראשית" של כל השנה, אלא כשם שבכל דבר ישנו ראש ואמצע וסוף, כך גם ב"ראשית" גופא ישנו הראש דראשית, האמצע דראשית, והסוף דראשית, שזהו ענינו של שבת בראשית, שהוא הסיום והחותם של ה"רשית" ד"תשרי".

ו"מיני' מתברכין כולהו יומין"² (כולל ובמיוחד ר"ח מרחשון) — שזהו שבת מברכים חודש מרחשון, שהרי חודש תשרי הוא "חודש השביעי", ש"משובע בכל"³, הוא גם "המשיבוע ברוב טוב לכל ישראל על כל השנה" (כההוספה בתורת הבעש"ט⁴), החל מחודש מרחשון.

וואע"פ שגם חודש תשרי הוא בכלל השנה החדשה — הרי זה כמו הראש שבגוף האדם, שאף שנכלל עם כל הגוף, הנה בפרטיות יותר קאי התואר "גוף" רק על החלק שמלבד הרגל (שמחוץ ולמטה מהגוף) והראש (שלמעלה מהגוף), ודוגמתו בשנה, שאף שיש ענינים שבהם נכלל חודש תשרי בכל השנה, הנה בפרטיות יותר (או בכללות יותר) נחשבת התחלת השנה מחודש מרחשון, ואילו חודש תשרי הוא כמו הראש שלמעלה מהגוף.

וזהו הטעם שהענין ד"ויעקב הלך לדרכו"⁵ מתחיל בעיקר ובפועל לאחרי שבת בראשית⁶ (אע"פ שמתחיל כבר במוצאי שמח"ת⁷, כידוע המנהג בכ"מ שבמוצאי שמח"ת מכריזים "ויעקב הלך לדרכו" — כי, שמח"ת ושבת בראשית שייכים זל"ז, כפי שמתבטא בקריאת התורה, שבשמח"ת מתחילים לקרוא פרשת בראשית, ובשבת בראשית ממשיכים וקוראים את כל הפרשה, ועד שיש שנים ששבת בראשית בא מיד לאחרי שמח"ת בלי הפסק בינתיים, ומזה מובן שגם כשיש הפסק ביניהם, ועד

(5) ויצא לב, ב.

(6) ראה שיחת שבת בראשית תרצ"ו ס"ג

(סה"ש תרצ"ו ע' 43).

(7) ראה שם בהערה 4. וש"נ.

(1) בעה"ט עקב יא, יב.

(2) זח"ב סג, ב. פח, א.

(3) ויק"ר פכ"ט, ח.

(4) ראה כש"ט בהוספות סמ"א. וש"נ

(נעתק ב"היום יום" כה אלול).

כבקייעות שנה זו שישנו הפסק של שבוע בין שמח"ת לשבת בראשית, הרי זה באופן שהם שייכים אל"ז).]

וע"פ פתגם רבינו הזקן⁸ שצריך לחיות עם הזמן, היינו, לחיות עם עניני התורה ששייכים לזמן זה, שכללותם היא פרשת השבוע (שזהו ענין ששייך ליום השבת עצמו, לימים שלפניו ולימים שלאחריו) — מובן שההוראה בנוגע לכל השנה החל מחודש מרחשון היא מהפרשה שקורין בתורה בשבת בראשית — פרשת בראשית.

ב. פרשת בראשית — יש בה ריבוי הענינים, ובלשון הידוע — שהיא פרשה ארוכה⁹,

— כידוע¹⁰ בנוגע להנהגת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע ובנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, שבתחילה ה' הסדר שבשנה אחת ה' אחד מהם עולה ל"חתן תורה" והשני ל"חתן בראשית", ולשנה הבאה ה' להיפך, ועד שנקבע סדר עדיפות ל"חתן בראשית" לגבי "חתן תורה", מצד הטעם שפרשת בראשית היא פרשה ארוכה —

והיינו, לא מצד ריבוי הפסוקים, שהרי יש פרשיות (כמו פרשת נשא) שמספר הפסוקים שבהם גדול יותר, אלא לפי שכוללת ומקיפה זמן ארוך ביותר של ריבוי שנים — מהתחלת בריאת העולם עד קרוב לזמן המבול שה' בשנת א'תרנ"ו¹¹.

וביאור המעלה שבזה — ע"פ המדובר לעיל¹² אודות מאמר השל"ה¹³ "התורה מדברת בעליונים ורומזת בתחתונים", והיינו, שעניני התורה עיקרם כפי שהם למעלה ברוחניות, ורק רומזים על הענינים למטה כפשוטם, ומזה מובן, שריבוי השנים שנכללים בפרשת בראשית עיקרם הוא הריבוי ברוחניות הענינים למעלה.

ג. ובהקדמה:

בפרשת בראשית יש רק מצוה אחת — "פרו ורבו"¹⁴, ואילו כל שאר הענינים שבה הם סיפורים, כך, שבשאר פרשיות שיש בהם כו"כ מצוות (כמו פרשת קדושים שיש בה ששים מצוות¹⁵), יש מעלה יתירה

(11) ראה פרש"י נח יא, א. ועוד.
 (12) שיחת יום שמח"ת ס" (לעיל ע' ...).
 (13) יג, ב ואילך. קסא, א ואילך.
 (14) א, כח.
 (15) ראה ויק"ר פכ"ד, ה.

(8) ראה סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך (נעתק ב"היום יום" ב חשון).
 (9) ראה גם שיחת ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון תשל"ב ס"ד (חס"ו ע' 156). וש"נ.
 (10) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' קסד. וש"נ.

לכאורה לגבי פרשת בראשית. ועד כדי כך, שיש קס"ד ש"לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם¹⁶, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל" (כמובא בפירוש רש"י¹⁷).

אך הענין בזה — כידוע שבזהר¹⁸ נאמרו דברים מבהילים בנוגע לאלה שאומרים על הסיפורים שבתורה שהם סיפורים בעלמא כו'; וע"פ מ"ש בזהר¹⁹ ש"תורה" היא מלשון הוראה, מובן, שגם סיפורי התורה הם הוראות, אלא שההוראות שבסיפורי התורה הם באופן נסתר כו', ולא כמו ההוראות הגלויות שבציווי התורה.

ובאמת, הנה כשם שבסיפורי התורה יש גם הוראות, כך גם ההוראות שבציווי התורה נכתבו בסגנון של סיפור — שהתורה מספרת שהקב"ה אמר למשה לומר לבנ"י כך וכך, ובלשון הרמב"ן²⁰: "כשלישי המדבר".

וכללות הענין שבזה — שהתורה היא חכמתו ורצונו של הקב"ה, כך, שהסיפור שבתורה הוא מצד ענין החכמה, והציווי וההוראה שבתורה הוא מצד ענין הרצון.

ד. והנה, כיון שתורה "לא בשמים היא"²¹, אלא ניתנה דוקא למטה, הרי היא קשורה עם גדרי העולם — מקום וזמן²².
וענין זה מודגש גם בנוגע למצות תלמוד תורה — שישנו החיוב ללמוד הלכות החג בחג²³.

ונפק"מ גם להלכות הוראה²⁴ — שכאשר באים שני תלמידים לשאול שאלה, צריך הרב להסתכל בלוח ולראות איזה שאלה נוגעת לזמן זה שעלי' צריך להשיב מיד, ורק אח"כ צריך להשיב על שאלה שנוגעת למחר (גם מחר לאחר זמן²⁵), ועד לשאלה שלא נוגעת למעשה.

ועד"ז בנוגע לפתגם הנ"ל שצריך לחיות עם הזמן, שיש קדימה לענינים אלו לגבי שאר ענינים.

ועפ"ז מובן גודל מעלת בראשית שכוללת ריבוי זמן ארוך

(23) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסתכ"ט.

וש"נ.

(24) ראה תוספתא סנהדרין ספ"ז. רמב"ם

הלי' ת"ת פ"ד ה"ח. תוש"ע יו"ד סרמ"ו

סי"ד. ב"י או"ח שם.

(25) מכילתא ופרש"י בא יג, יד. ועוד.

(16) בא יב, ב.

(17) ריש פרשתנו.

(18) ח"ג קנב, א.

(19) שם נג, ב.

(20) בהקדמתו בפ"י עה"ת.

(21) נצבים ל, יב. וראה ב"מ נט, ב.

(22) ראה תניא שעהיחודה"א פ"ז (פב, א).

ביותר, שמורה על ריבוי הענינים ברוחניות (כנ"ל ס"ב), שכאשר נמשכים בזמן, הרי זה דורש ריבוי זמן, ואין בזה רגע מיותר (כשם שלא חסר רגע), שהרי "ימים יוצרו וגו'"²⁶, כך, שיש בה הוראות ונתינת כח בריבוי גדול ביותר.

ה. ומפרשה זו לוקחים הוראה על עבודת כל השנה, החל מחודש מרחשון:

כשעומדים בשבת בראשית, סיום וחותם חודש תשרי, וצריך לצאת לעבודה שבמשך השנה כולה — זוכר יהודי משנה שעברה שבמשך רוב הזמן צריך לעסוק בענינים שאינם עניני תורה ומצוות, אלא עניני הרשות, אכילה ושתי' וכו', "מעשיך ודרכיך", שצריכים לעשותם באופן ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים"²⁷, ועד לאופן ש"בכל דרכיך דעהו"²⁸.

ולכאורה: בשלמא בנוגע לקיום המצוות, הרי הוא יודע בבירור מה צריך לעשות, כמו במצות תפילין, ש"הוקשה כל התורה כולה לתפילין"²⁹, שאין קושי כלל לידע כיצד לקיים מצוה זו, שהרי מפורש הדבר בשולחן ערוך בסגנון פשוט המובן לכל, ובנוגע למעשה המצוה בפועל שהוא העיקר — "תורה אחת לכולנו"³⁰, שיהודי פשוט מקיים מצות תפילין באותו אופן שקיימה משה רבינו; אבל בנוגע ל"כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו" — הרי זו עבודה קשה שדורשת יגיעה, חקירה ודרישה וכו', כיצד לעשותה ולהצליח בה.

ועד"ז בנוגע לזמני השנה — החילוק בין חודש תשרי לחודש מרחשון והמשך השנה:

בנוגע לחודש תשרי — אין צורך ביגיעה לדעת במה היא העבודה; החל מר"ה, שבכל רגע שבו צריך להיות עסוק בענין ד"תמליכוני עליכם"³¹, ע"י העבודה דקבלת עול מלכותו ית', וכידוע אזהרת רבותינו נשיאנו ובפרט כ"ק מו"ח אדמו"ר, שבשני הימים דר"ה צריכים להרבות בתפלה, ולשקוד באמירת תהלים בכל רגע פנוי³².

ועד"ז בנוגע לעשיית לא צריך לחפש מהי העבודה — בידעו שצריך לעסוק בתשובה, וכמ"ש הרמב"ם ש"אע"פ שהתשובה והצעקה

29) קידושין לה, א. וש"נ.
30) ראה תניא רפמ"ד. ספמ"ו. ובכ"מ.
31) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.
32) ראה תר"מ ח"ו ע' 184. וש"נ.

26) תהלים קלט, טז. וראה לקו"ש חט"ז ע' 273. וש"נ.
27) אבות פ"ב מ"ב.
28) משלי ג, ו. וראה לקו"ש ח"י ע' 104. וש"נ.
וש"נ.

יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד³³, וכן בנוגע ליוהכ"פ ש"הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים והוא קץ מחילה וסליחה לישראל"³⁴.

ועד"ז בנוגע לד' הימים שבין יוהכ"פ לסוכות — ש"כל ישראל עסוקין במצוות, זה עוסק בסוכתו וזה בלולבו"³⁵.

ועאכו"כ בנוגע לשבעת ימי הסוכות — שבהם מקיימים מצות השיבה בסוכה באופן ד"תשבו כעין תדורו"³⁶, "כדרך שהוא דר כל השנה בביתו", היינו, שגם בשעה שאוכל ושותה וישן וכו'³⁷.

ועד"ז בנוגע לשמע"צ ושמח"ת, כידוע שמשתווים עם ימי ר"ה בכמה עניני כוונות ויחודים עליונים כו'³⁸.

אבל כשבאים לשבת בראשית, שאז מתכוננים לענין ד"ויעקב הלך לדרכו", לצאת לעסוק בעניני העולם, ב"מעשיך" ו"דרכיך", ושם צריך לעשות לו ית' דירה בתחתונים³⁹, וכפי שמוסיף ומדגיש רבינו הזקן⁴⁰ שזהו "התחתון במדרגה שאין תחתון למטה ממנו" — הרי זו עבודה קשה, וצריך לדעת איך לעשותה וכו'.

ו. ועל זה באה ההוראה מקריאת פרשת בראשית:

גם בפרשת בראשית מודגשת הנקודה האמורה, שהרי רובה ככולה עוסקת (לא בענין קיום המצוות, שבזה אין צורך להתייגע לדעת מה צריך לעשות בפועל ממש, אלא) בסיפורים מעניני העולם — החל מהפסוק¹⁷ "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", ועד לענינים שהם היפך הכוונה כו', כבסיום הפרשה⁴¹: "וינחם ה' גו' ויתעצב אל לבו" — שבנוגע לענינים אלו יש צורך ביגיעה כו' כדי לברר מהי ההוראה שבכל סיפור, ועד שגם לאחרי שיתייגע וימצא הוראה, יתכן שאין זו ההוראה האמיתית.

ואעפ"כ, הנה לא זו בלבד שגם פרשה זו היא חלק מהתורה, אלא עוד זאת, שמכל נ"ג פרשיות שבתורה⁴² הרי זו הפרשה היחידה שנקראת

ב"היום יום" כב תשרי, שמע"צ. וראה גם

תו"מ — רשימת היומן ע' שנג.

39) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.

ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. ובכ"מ.

40) רפל"ו.

41) ו, ו.

42) ראה זח"א קד, ב (ובנצו"ז שם).

33) ה' תשובה פ"ב ה"ו.

34) שם ה"ז.

35) ויק"ר פ"ל, ז.

36) סוכה כח, סע"ב. וש"נ.

37) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסתרל"ט.

וש"נ.

38) ראה ד"ה ביום השמע"צ תרצ"ה פכ"ו

39) קונטרסים ח"ב שלט, א. — נעתק

בשם "בראשית", מלשון ראש, ששם זה — שמהוה ומחי' את הדבר שנקרא בו⁴³ — מורה שזהו ה"ראש" של התורה!

וכאשר יהודי יודע זאת — אין לו מה להתפעל ולהתיירא מזה שצריך להיות "ויעקב הלך לדרכו" לעבודת חודש מרחשון וכל השנה, כיון שהולך יחד עם התורה, ויתירה מזה, שהתורה הולכת לפניו, כפי שהי' "ארון ברית ה' נוסע לפניהם לתור להם מנוחה"⁴⁴, ובאופן ש"מנמיך את הגבוה ומגבי' את הנמוך והורג נחשים ועקרבים"⁴⁵, ולכן הולך לבטח דרכו בעבודתו בעניני העולם כו'.

ואז נעשים גם הענינים הגשמיים באופן ד"ונתתי גשמיכם בעתם"⁴⁶, — והרי ענין הגשמים שייך במיוחד לחודש מרחשון, ש"מר" הוא מלשון "כמר מדלי"⁴⁷, על שם הגשמים⁴⁸ (ואע"פ שהזכרת וברכת הגשם היא בשמע"צ, הרי שאלת וירידת גשמים בפועל היא בחודש מרחשון, "חמשה עשר יום אחר החג, כדי שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת"⁴⁹) —

שבזה נרמז גם שכל הענינים הגשמיים (גשמים מלשון גשמיות⁵⁰) הם "בעתם", ובשמחה וטוב לבב.

* * *

ז. נוסף על האמור לעיל ששייך לשבת בראשית (סיום וחותם חודש תשרי) בכל שנה, צ"ל הוראה גם מהקביעות המיוחדת דשבת בראשית בשנה זו.

וכמדובר כמ"פ שגם ההוראה מקביעות מיוחדת (וכמו הקביעות דיו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת) שייכת (לא רק לשנה שבה הקביעות היא באופן כזה, אלא גם) לשאר השנים שבהם הקביעות היא באופן אחר, אלא שבקביעות כזו הרי זה בגלוי ובהדגשה יותר.

וע"ד שמצינו בנוגע לענין של יצי"מ, שאע"פ שעיקר ענינו הוא בחג הפסח, "ראש לרגלים"⁵¹, מ"מ, נמשך ממנו גם על כל ימי השנה, שהרי בכל יום צ"ל הענין דיצי"מ (שענינו ברוחניות הוא היציאה מכל

וראה שיחת ש"פ בראשית (א) תשל"ד ס"י

(43) ראה תניא שעהיחזה"א ספ"א.

(תו"מ חע"ד ריש ע' 144). וש"נ.

(44) בהעלותך יו"ד, לג.

(49) תענית יו"ד, א (במשנה).

(45) פרש"י עה"פ.

(50) ראה כש"ט סוסר"ז. וראה גם תו"מ

(46) ר"פ בחוקותי.

ח"פ ע' 180. וש"נ.

(47) ישע"י מ, טו.

(51) ר"ה בתחלתה.

(48) פרי"ח לשו"ע אה"ע סקכ"ו סוס"ז.

המיצרים וגבולים כו'), ובפרט בק"ש (כמבואר בתניא⁵²); ועד"ז מוכן גם בנוגע להוראה מקביעות מיוחדת בשנה, שממנה למדים גם בנוגע לשאר השנים.

ח. ובכן:

בשנה זו חל שבת בראשית בערב ר"ח מרחשון (ערב יום א' דר"ח, שהוא יום השלושים דחודש תשרי, שהרי היום ראשון של חודש מרחשון הוא יום ב' דר"ח), כך, שמספר הימים שבין שמח"ת (שחל ביום ראשון בשבוע) לשבת בראשית הוא היותר גדול (שהרי שמח"ת לא יחול בשבת, כיון שאז יצטרך לחול ר"ה ביום ו', והרי "לא אד"ו ראש"53), והיינו, שההכנה לשבת בראשית היא במשך כל ימי השבוע, החל מיום ראשון, שמח"ת, שגם הוא שייך כבר לפרשת בראשית שמתחילים לקרוא ביום שמח"ת (ואין זה כמו במנחת שבת שקורין התחלת הפרשה שלאח"ז, בגלל שהזמן דמנחה שייך כבר ליום שלאחריו — שהרי הקריאה בשחרית שייכת ליום זה).

ויובן העילוי שבזה — בהקדים ענין השבת, שאע"פ ש"מקדשא וקיימא"⁵⁴, והיינו, שמיד בכניסת השבת נעשית קדושת השבת מצד עצמה, מ"מ, ישנו גם הענין שבנ"י פועלים "לעשות את השבת"⁵⁵, החל מההכנה לפני יום השבת, כמארז"ל⁵⁶ "מי שטרח בערב שבת (שקאי לא רק על יום הששי, אלא גם על כל ימי השבוע) יאכל בשבת", שהרי בשבת עצמו "כל מלאכתך עשוי"⁵⁷, וא"כ, האכילה דשבת (כולל גם ענין האכילה בעבודה הרוחנית) תלוי ונעשית ע"י הטירחא בערב שבת.

ומזה מוכן גודל מעלת שבת בראשית בקביעות שנה זו, כיון שבאה לאחרי ההכנה במספר ימים הכי גדול — כל ימי השבוע (החל מיום ראשון שבו חל שמח"ת ששייך כבר לפרשת בראשית), אשר, "כל יומא ויומא עביד עבדת"⁵⁸, ובפרט שעבודת האדם למטה מוגבלת בגדרי הזמן [גם כאשר העבודה היא באופן ד"בכל מאדך"⁵⁹, למעלה ממדידה והגבלה, נוסף לכך שזהו רק "מאד שלך"⁶⁰], וכאמור לעיל ש"ימים

56) ע"ז ג, סע"א.

57) ראה שו"ע אדה"ז אור"ח סש"ו סכ"א. וש"נ.

58) זהר ח"א רה, סע"א. ח"ג צד, ריש ע"ב.

59) ואתחנן ו, ה.

60) ראה תר"א מקץ לט, ריש ע"ד. ובכ"מ.

52) פמ"ז.

53) רמב"ם הל' קידוה"ח רפ"ז. טושו"ע

אור"ח סתכ"ח.

54) ביצה יז, א.

55) תשא לא, טז. וראה לקו"ת שה"ש כד,

ב. ד"ה את שבתותי תשמרו היש"ת (סה"מ

היש"ת ס"ע 79 ואילך).

יוצרו", כך, שיש צורך בכל מספר הימים כדי שתהי' ההכנה לשבת בתכלית השלימות.

ט. וכיון שמשבת בראשית מתברך ר"ח מרחשון שבו "יעקב הלך לדרכו" בעבודת כל השנה, הרי מובן, שכאשר שבת בראשית הוא באופן היותר נעלה, אזי גם הברכה וההמשכה והנתינת כח על כל השנה היא באופן היותר נעלה.

ובפרטיות יותר — מודגשת מעלת שנה זו ביחס לב' הענינים שבשבת, הן הענין ד"מקדשא וקיימא", והן הענין ד"יאכל בשבת" עי"ז "שטרח בערב שבת":

הענין ד"מקדשא וקיימא" — מודגש בהתחלת חודש תשרי, ביו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת, שבו אין תוקעין בשופר (במדינה)⁶¹, בגלל שכל ההמשכות שנעשים בדרך כלל ע"י תקיעת שופר נמשכים מעצמם מצד ענין השבת⁶², שזהו באופן נעלה יותר מכמו שנמשכים ע"י תק"ש שתלוי באופן וכוונת התקיעות כו'.

והענין ד"יאכל בשבת" עי"ז "שטרח בערב שבת" — מודגש בסיומו של חודש תשרי, בשבת בראשית שחל בערב ר"ח מרחשון, לאחר שלימות ההכנה דכל ימי השבוע.

י. וכאשר הקב"ה נותן אפשרות לפעול את כל עניני שבת בראשית בתכלית השלימות, בודאי שבנ"י מנצלים זאת,

— שהרי "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה"⁶³, ואם לא מנצלים זאת, גורמים בלבול ח"ו בעניני הבריאה כו' —

ובפרט כשנמצאים במעמד ומצב היותר נעלה בסיומו של חודש תשרי, לאחר שכבר בערב ר"ה "לובשים לבנים ומתעטפים לבנים... לפי שיודעין שהקב"ה יעשה להם נס"⁶⁴, ועאכו"כ בחג הסוכות, שכאשר "ישראל יוצאין מלפני הקב"ה ולולביהן ואתרוגיהן בידן אנו יודעין דישראל אינן נצוהי"א"⁶⁵, ועאכו"כ לאחר השמחה דשמע"צ ושמח"ת שפורצת גדר⁶⁶.

וע"י העבודה באופן האמור, בתוככי כללות מעשינו ועבודתנו כל

64 טואו"ח סוסתקפ"א.

61 ר"ה רפ"ד (כט, ב).

65 ויק"ר פ"ל, ב.

62 ראה לקו"ת דרושי ר"ה נו, א ואילך.

66 ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.

ובכ"מ.

ועוד.

63 שבת עז, ב.

זמן משך הגלות, פועלים שנוסף על הענין ד"אלה תולדות השמים והארץ בהבראם"⁶⁷, תולדות מלא, כפי ש"עולם על מילואו נברא"⁶⁸, יהי גם הענין היותר נעלה ד"אלה תולדות פרץ"⁶⁹, עליו נאמר⁷⁰ "פרצת עליך פרץ", וממנו עומד משיח, שעליו נאמר⁷¹ "עלה הפורץ לפניהם", שפורץ גדרי העולם — בגאולה האמיתית והשלימה בקרוב ממש.

* * *

יא. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה ויאמר לו יהונתן מחר חודש גוי.

* * *

יב. כרגיל לבאר ענין בפירוש רש"י בפרשת השבוע — הנה בסוף הסדרה (בקאפטיטל ו' פסוק ו') מפרש רש"י ב' פירושים במ"ש "וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו"⁷², ולאח"ז מוסיף דבר בלתי רגיל לגמרי:

"וזה כתבתי לתשובת המינים. אפיקורוס אחד שאל את רבי יהושע בן קרחה, אמר לו, אין אתם מודים שהקב"ה רואה את הנולד, אמר לו, הן, אמר לו, והא כתיב ויתעצב אל לבו? אמר לו, נולד לך בן זכר מימך, אמר לו הן. אמר לו, ומה עשית, אמר לו, שמחתי ושמחתי את הכל. אמר לו, ולא הייתי יודע שסופו למות? אמר לו בשעת חדותא חדותא, בשעת אבלא אבלא. אמר לו, כך מעשה הקב"ה (עד כאן מעתיק רש"י מדברי המדרש⁷³, ואח"כ מוסיף ביאור הדברים), אע"פ שגלוי לפניו שסופן לחטוא ולאבדן, לא נמנע מלבראן, בשביל הצדיקים העתידים לעמוד מהם".

ויש בזה ריבוי ענינים שאינם מובנים כלל:

(א) ענינו של רש"י — לבאר לבן חמש למקרא פירוש הכתובים בפשטות, פשוטו של מקרא. וא"כ, מדוע מביא רש"י מה שכתב לתשובת המינים — וכי נוגע לבן חמש לדעת מה להשיב לאפיקורוס?!

(ב) לאידך גיסא: שאלת האפיקורוס — שכיון שהקב"ה רואה את הנולד, איך שייך לומר "ויתעצב אל לבו" — היא שאלה שמתעוררת אצל בן חמש למקרא, שהרי הוא יודע שהקב"ה רואה את הנולד (וכפי

67 פרשתנו ב, ד. ובפרש"י שם. אגדת בראשית ספס"ג.
 68 ראה ב"ר פי"ב, ו. פי"ג, ג. פי"ד, ז. 72 נתבאר בשיחת ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון תשכ"ו ס"ה (תו"מ חמ"ה ע' 161).
 69 רות ד, יח.
 70 וישב לח, כט.
 71 מיכה ב, יג. וראה ב"ר פפ"ה, יד 73 ב"ר ספכ"ז.

שלמד שהקב"ה אמר לקין דברים שיהיו בעתיד — "לסוף שבעה דורות"⁷⁴, וא"כ, גם לולי שאלת האפיקורוס צריך רש"י לבאר הפירוש ד"ויתעצב אל לבו", שלא יהי' בסתירה לכך שהקב"ה רואה את הנולד.

ג) למאי נפק"מ כל אריכות הדברים במענה של רבי יהושע בן קרחה, ש"אמר לו, נולד לך בן זכר מימיך . . ומה עשית וכו'" עד ש"אמר לו בשעת חדוותא חדוותא כו'" — דלכאורה ממה-נפשך: אם הסברא ש"בשעת חדוותא חדוותא כו'" מובנת בשכל, הי' רבי יהושע בן קרחה יכול מיד לומר זאת בעצמו; ואם זוהי סברא שאינה מובנת בשכל — מה ניתוסף בידיעת אופן הנהגתו של גוי (ששמח כו') בשעה שנולד לו בן, אף שידע שסופו למות) כדי לבאר את הנהגתו של הקב"ה!?

ד) המשל משמחת האדם בלידת בנו אף שיודע שסופו למות — אינו דומה כלל לנמשל, כמובא במפרשים⁷⁵ ש"אין להקשות אחר שהאב ידע שסופו למות למה הולידו, כי הקב"ה צוה לו להוליד בנים, ואפשר אילו הי' ברשותו, לא הי' מוליד, כי סופו למות", וא"כ, אין זה ביאור על הנהגת הקב"ה, שמרצונו ברא את האדם, אף שראה את הנולד, שלאח"ז ינחם על בריאתו ויתעצב אל לבו?

ה) הסיום בפירוש רש"י (שמוסיף על דברי המדרש), "כך מעשה הקב"ה, אע"פ שגלוי לפניו שסופן לחטוא ולאבדן, לא נמנע מלבראן, בשביל הצדיקים העתידים לעמוד מהם" — אינו מתאים עם המשל מאדם שנולד לו בן, כי במשל, השמחה והאבל קשורים עם אותו בן, אלא ש"בשעת חדוותא חדוותא" ו"בשעת אבלא אבלא", משא"כ אצל הקב"ה, שלא נמנע מלברוא את החוטאים (לא בשבילם, אלא) בשביל הצדיקים שיעמדו מהם?

ו) יש מפרשים⁷⁶ שבגלל זה הוצרך רש"י להוסיף "בשביל הצדיקים העתידים לעמוד מהם", והיא תשובה שנית על שאלת המין. ומוסיפים, "ואפשר שהנוסחאות נשתבשו, וצריך לכתוב: ובשביל הצדיקים".

אבל, נוסף על הקושי שבזה שלא מצינו נוסחא כזו בכת"י כו' — אם יש צורך בתשובה שנית, בגלל הקושי שבתשובה הראשונה, איך מסתפק המדרש בתשובה הראשונה, מבלי להוסיף תשובה שנית?

ז) "בשביל הצדיקים העתידים לעמוד מהם" — הם נח ובניו ונשותיהם, שהרי רק הם נשארו לאחר המבול, ומהם נבנה אח"כ כל

76) רא"ם כאן.

74) פרש"י שם ד, טו.

75) גר"א כאן.

העולם (משא"כ שאר האנשים נשמדו במבול). ולכאורה, בשביל נח ובניו, הי' די לברוא רק את אלו שמהם עמדו נח ובניו — למך, מתושלח, חנוך וכו' עד אנוש (שלכל אחד מהם היו להם בנים וגם בנות, כך, שהי' יכול להיות המשך הדורות ע"י הנישואין כו'), שהיו צדיקים [כמובא במפרשים⁷⁷ שכל אלו שנימנו בפרשה שהאריכו ימים היו צדיקים, כולל גם אנוש, ורק דורו של אנוש הי' במעמד ומצב בלתי רצוי⁷⁸], אבל אנוש עצמו הי' צדיק⁷⁹], ולא הי' צורך לברוא את כל שאר ריבוי האנשים — ריבוי גדול ביותר, כמובן גם מהמובא בפירושו רש"י⁸⁰ שנח הוצרך להגנה מפני אנשי דורו, שלא ישברו את התיבה וכו'.

ח) מדוע מזכיר רש"י את "רבי יהושע בן קרחה" — כמדובר כמ"פ⁸¹ שברוך כלל לא מזכיר רש"י את שם בעל המימרא, אא"כ כאשר יש עדיין קושיא שיכולה להתעורר אצל תלמיד ממולח, שתתורץ עי"ז שיודעים מי הוא בעל המאמר, וצריך להבין בנדו"ד, מהי כוונת רש"י לרמז בכך שהמענה על שאלת האפיקורוס נאמר ע"י רבי יהושע בן קרחה.

וכאמור כמ"פ, שכל הדיוקים הנ"ל (ועוד כמה דיוקים שאין כאן מקומם) צריכים להיות מובנים בדרך הפשט, כפי שיתבאר לקמן.

יג. בנוגע להערות אאמו"ר על הזהר — הנה בעמדנו בסיום חודש תשרי, שהתחלתו ברה"ה, יום ברוך אדה"ר, נתעכב על מאמר הזהר⁸² "כד בעא קב"ה למברי אדם אזדעזעו כל עלאין ותתאין ויומא שתיתאה הוה סליק בדרגוי, עד דסלקא רעותא עלאה, ונהיר שירותא דכל נהורין", ומבאר אאמו"ר⁸³ כמה פרטים בזה וכמה דיוקים בלשון הזהר — ע"ד הקבלה, ועדיין יש צורך לבאר גם בפשטות הענינים⁸⁴, וכפי שיתבאר לקמן.

יד. ידוע מנהג ישראל (תורה היא⁸⁵) שבשבת בראשית עורכים

84) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר, שכבר דובר פעם בענין זה (ראה שיחת ש"פ בראשית תשל"ד סט"ז ואילך — תו"מ חע"ד ע' 148 ואילך), אבל עדיין נשארו ענינים הדורשים ביאור.
85) ראה תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב. מהרי"ל — הובא ברמ"א יו"ד סשע"ו ס"ד. מנהגים ישנים מדורא ע' 153. שו"ע אדה"ז או"ח סוסק"פ. סתל"ב ס"א. סתנ"ב ס"ד. סתצ"ד סט"ז. ועוד.

77) ראה רמב"ן שם ה, ד.
78) ראה פרש"י פרשתנו ד, כו, ו, ד.
79) ראה פי' רבי יצחק ב"ר יוסף עה"ת (אה"ק, תשע"ב) פרשתנו א, לא (ע' מז), ובהערת המו"ל שם (הערה ר). וש"נ.
80) נח ו, יח, ז, יג"טז.
81) ראה כללי רש"י (כפ"ח תשע"ח) פ"ח אות 33 ואילך. וש"נ.
82) ח"א לר, ב.
83) לקוטי לרי"צ הערות לזח"א ע' ח.

מכירת המצוות על כל השנה⁸⁶, וכרגיל בכל שנה — יקיימו עתה מנהג זה.

* * *

טו. הטעם לכך ש"כד בעא קב"ה למברי אדם אזדעזעו כל עלאין ותתאין וכו'", מבאר אאמו"ר שזהו "מפני שאדם אינו פרט א' כמו שארי הנבראים, אלא הוא כולל כל הנבראים והנמצאים בתוכו, כי נברא מכולם. וכל א' הן מהעליונים והן מהתחתונים נתן בו חלקו (שלכן כתיב⁸⁷ נעשה לשון רבים. וכן בצלמנו כדמותינו לשון רבים), כי נשמתו היא מלמעלה שכוללת כל העליונים, וגופו מלמטה שכולל כל התחתונים (והיינו בצלמנו דהעליונים כדמותנו דהתחתונים), לכן אזדעזעו כל עלאין ותתאין. ומה שאזדעזעו, הוא פן יחטא ויפגום בכולם בכ"א מהם".

וצריך להבין:

בהתחלת הבריאה הי' מעמד ומצב כל העולם בתכלית השלימות [ועד שהאיר בו האור שנברא ביום ראשון⁸⁸ — עד יום הרביעי⁸⁹, או בכל ימי בראשית⁹⁰, והיינו, שאור נעלה זה שגנזו הקב"ה לצדיקים לעתיד לבוא⁸⁸ — הי' העולם כלי ראוי לקבלו], וכמ"ש⁹¹ "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד" [והיינו, שאפילו מצד שם אלקים, מדת הדין והגבורה⁹² — שאין ענינה לוותר כו', אלא מצדה צריך כל דבר להיות בשלימות — הי' העולם במעמד ומצב ד"טוב מאד"], וכמארז"ל⁸⁶ "עולם על מילואו נברא". ועאכו"כ בנוגע לבריאת אדה"ר — שלימות הבריאה — שבודאי היתה בתכלית השלימות.

ועפ"ז אינו מובן: מהו הטעם ש"כד בעא קב"ה למברי אדם אזדעזעו כל עלאין ותתאין" שמא "יחטא ויפגום בכולם" — מה מקום לחשש שדוקא אדה"ר, תכלית הבריאה, "יחטא ויפגום בכולם" [אפילו חטא מלשון חסרון⁹³, ועאכו"כ (לא רק חסרון, אלא גם) פגם] — היפך הכלל ד"חזקת כשרות", אצל כל אדם⁹⁴, ומכ"ש וק"ו בנוגע לאדה"ר,

86) ראה גם שיחת ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון דאשתקד בסופה (תו"מ חע"ח ע' 229). וש"נ.
87) פרשתנו א, כו.
88) חגיגה יב, א. ועוד.
89) ב"ר פ"ג, ו. תדבא"ז רפכ"א.
90) ירושלמי ברכות פ"ח ה"ה. ב"ר פי"א, ב. פי"ב, ו.
91) שם, לא.
92) ראה פרש"י שם, א (ד"ה ברא אלקים). ועוד.
93) ראה פרש"י ויצא לא, לט. לקו"ת מטות פב, א. ובכ"מ.
94) ראה רמב"ם הל' קידוה"ח פ"ב ה"ב.

"יציר כפיו של הקב"ה"⁹⁵, ועאכו"כ "כד בעא קב"ה למברי אדם", היינו, כפי שאדה"ר הוא בבחי' מחשבה ורצון דקב"ה? ! ועד כדי כך, שאין זה חשש בעלמא, אלא ש"אזדעזעו כל עלאין ותתאין"!

ולכן, נראה לומר שמ"ש אאמו"ר "ומה שאזדעזעו הוא פן יחטא ויפגום בכלום", הרי זה בהוספה על זה ש"אזדעזעו כל עלאין ותתאין" מעצם העובדה ש"בעא קב"ה למברי אדם", כדלקמן.

טז. והביאור בזה:

בנוגע לבריאת אדה"ר ביום הששי (בסוף מעשה בראשית), הנה נוסף לכך שבזה מודגש שכוונת הבריאה היא בשביל האדם, ובריאת כל שאר הנבראים היא הכנה לבריאת אדה"ר, כמארו"ל⁹⁶ "אדם נברא בערב שבת, ומפני מה .. כדי שיכנס לסעודה מיד. משל למלך בשר ודם שבנה פלטרין ושיכללן והתקין סעודה ואחר כך הכניס אורחין" — מודגש בזה גם שלאחרי בריאת כל פרטי הנבראים שבעולם, עליונים ותחתונים, באופן ד"כי טוב"⁹⁷, ועד ל"טוב מאד" — עדיין לא הי' העולם בשלימות, ורק ע"י בריאת האדם נעשית השלימות דכל הבריאה כולה.

וטעם הדבר — "מפני שאדם אינו פרט א' כמו שארי הנבראים, אלא הוא כולל כל הנבראים והנמצאים בתוכו, כי נברא מכולם כו" (כמ"ש אאמו"ר), ולכן, על ידו נעשית השלימות דכל הנבראים.

ולהעיר, שבענין זה מודגש גם כללות העילוי דעבודת המטה. וזהו גם הקשר עם המשך דברי הזהר "ועל דא תנינן אדם מאתר דבית המקדש נפיק" (וב"אתר דבית המקדש" גופא מיסוד העפר שבו) — כי גם בביהמ"ק מודגשת מעלת המטה דוקא, כידוע החילוק שבין המשכן וביהמ"ק, שהמשכן נעשה מקרשים ויריעות, בחי' צומח וחי, וביהמ"ק נעשה מאבנים ועפר, בחי' הדומם דוקא⁹⁸.

ועפ"ז מובן שכאשר שמעו כל הנבראים, עליונים ותחתונים, ש"בעא קב"ה למברי אדם", היינו, שבריאתם באופן ד"טוב מאד" אינה עדיין שלימות הבריאה, ושלימותם תהי' ע"י בריאת האדם שיהי' כלול מן העליונים ומן התחתונים — "אזדעזעו כל עלאין ותתאין", שנעשה אצלם "יראת בושת"⁹⁹.

97 פרשתנו שם, ד. ועוד.

98 ראה לקו"ש ח"ו ע' 17. וש"נ.

99 ראה תניא פמ"ג.

95 ראה ב"ר פכ"ד, ה. קה"ר פ"ג, יא

(ב).

96 סנהדרין לח, א.

יז. עפ"ז מובן גם המשך דברי הזהר — "ויומא שתיתאה הוה סליק בדרגוי כו":

ידוע¹⁰⁰ שהביטול דיראת בושת הוא הכנה והקדמה שעל ידו באים לדרגא נעלית יותר, עד לעילוי שבאין-ערוך. וע"פ האמור ש"אזדעזעו כל עלאין ותתאין" הו"ע דיראת בושת — מובן, שע"ז ש"אזדעזעו כל עלאין ותתאין" נתעלו כולם לדרגא נעלית יותר.

וזהו מ"ש "ויומא שתיתאה הוי סליק בדרגוי" — ש"יומא שתיתאה" כולל כל פרטי הבריאה שקדמו לבריאת אדה"ר (שהרי רק בשעה "חמישית עמד על רגליו"¹⁰¹), היינו, "כל עלאין ותתאין", ובפרט ע"פ ביאור אאמו"ר ש"יום הששי הוא לנגד מדת היסוד, הנק' כי כל בשמים ובארץ, דאחיד בשמיא ובארעא, שכולל כל העליונים וכל התחתונים", שנעשה בהם עילוי גדול יותר — "סליק בדרגוי", ועד לדרגא הכי נעלית — "דסלקא רעותא עלאה", בחי' רצון העליון, וע"ז נמשך גם מלמעלה למטה — "ונהיר שירותא דכל נהורין", בחי' החכמה, שזהו"ע המשכת האור למטה.

ועל' זו ("סליק בדרגוי כו") שנעשית ע"י הביטול דיראת בושת ("אזדעזעו") מצד הרצון לבריאת האדם — היא הכנה והקדמה שיהיו ראויים להתעלות לתכלית השלימות ע"י (עבודתו של) אדה"ר.

יח. ובנוגע לעל' זו שצריכה להיות אצלם ע"י עבודתו של אדה"ר — "אזדעזעו .. פן יחטא ויפגום בכולם":

החשש "פן יחטא ויפגום בכולם", הוא, לא ביחס למעמד ומצב הנבראים (עלאין ותתאין) בהוה, היינו, שהאדם יגרום ירידה בדרגתם של הנבראים לגבי מעמדם ומצבם לפני בריאתו (שבודאי אין מקום לחשש זה, כנ"ל), כי אם, ביחס למעמד ומצב הנבראים (כפי שצריך להיות) בעתיד, מצד העילוי והשלימות שצריכה להתוסף אצלם ע"י עבודת האדם.

וההסברה בזה:

מכיון שגם לאחר שנבראו כל עלאין ותתאין באופן ד"טוב מאד", אמר הקב"ה "נעשה אדם גו" שעל ידו תהי' השלימות דכל עלאין ותתאין, שלימות שבאין-ערוך, שבגלל זה נעשה אצלם יראת בושת

101) סנהדרין שם, ב.

100) ראה סידור (עם דא"ח) הערה
לתיקון חצות קנא, סע"ג [רכח, ד] ואילך.

(כנ"ל) — הרי מובן גודל מעלת העבודה שנדרשת מאדה"ר, שצריך לפעול עליוי שבאיין-ערוך בכל הנבראים, עלאיין ותתאיין.

ומכיון שכן, הרי יתכן שיהי' איזה חסרון במעלת עבודתו (פן יחטא" — חטא מלשון חסרון), ובמילא, יחסר גם בשלימות (שהיתה יכולה וצריכה להתוסף) דכל עלאיין ותתאיין, ולא עוד אלא שעיי"ז "יפגום בכולם" (שפגם גרוע הרבה יותר מאשר חסרון בלבד), כי, החילוק שבין מעמדם ומצבם בהוה לגבי השלימות שצריכה להתוסף בהם ע"י עבודת האדם הוא בריחוק הערך כל כך עד שהחסרון בזה נחשב כמו פגם!

יט. ומזה למדים גם בנוגע לעבודת האדם:

אמרו חז"ל¹⁰² "לפיכך נברא אדם יחידי (ולא כמו שאר הנבראים שנבראו זכר ונקבה) ללמדך כו", היינו, שכאו"א מישראל ("אתם קרויין אדם"¹⁰³) הוא כמו אדה"ר.

וענין זה הוא בהדגשה יתירה בהתחלת כל שנה — בר"ה, שבו חזורין כל הדברים לקדמותן¹⁰⁴, ונעשה חידוש הבריאה כולה, עלאיין ותתאיין, כמו בפעם הראשונה [אלא, שבפעם הראשונה היתה הבריאה מצד "כי חפץ חסד הוא"¹⁰⁵, ואח"כ תלוי במעשה התחתונים, ועוד זאת, שזהו באופן נעלה יותר מאשר בפעם הראשונה, שהרי "בכל שנה ושנה יורד ומאיר .. אור חדש ומחודש .. עליון יותר שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה"¹⁰⁶] — שצריך לידע שהבריאה כולה היא בשביל האדם, שכולל כל הנבראים, ועל ידו נעשה עליוי שבאיין ערוך בכל הבריאה, עד כדי כך, ש"אודעזעו כל עלאיין ותתאיין", כנ"ל.

ומובן, שידיעה זו פועלת התעוררות מיוחדת בעבודת האדם:

לכל לראש צריך יהודי לדעת שניתנו לו כחות נעלים ביותר,

— והרי גם אם אינו מרגיש זאת בעצמו, אין זה פועל שינוי במציאות הדברים, וכידוע¹⁰⁷ פתגם כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע אודות עגלה שבה נוסעים חכמים ועוסקים בדברי חכמה, ובעל העגלה חושב אודות השכר שיקבל כשיגיעו למחוז חפצם, והסוס חושב אודות אכילת התבן, והרי מובן שמחשבת הסוס אודות התבן אינה משנה את השכל שבו עוסקים החכמים —

105) מיכה ז, ח.

106) תניא אגה"ק סי"ד.

107) ראה סה"ש תרפ"ח ע' 21 [22].

וש"נ. וראה גם ת"מ חפ"א ס"ע 193. וש"נ.

102) שם לו, סע"א — במשנה. רמב"ם

הלי' סנהדרין פי"ב ה"ג.

103) יבמות סא, רע"א.

104) ראה פע"ח שער ר"ה. שער הכוונות

דרושי ר"ה. ועוד.

וכיון ש"כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה", צריך לנצלם במילואם (כנ"ל ס"י).

ולכן, הנה לא זו בלבד שצריך להזהר בתכלית שלא יחטא ויפגום בכולם (ובפרט שאין מקום לחשש זה, כיון שכל ישראל בחזקת כשרות), אלא יתירה מזה, לפעול שלימות בכל הבריאה כולה, בידעו גודל האחריות והזכות שניתנו לו, שכולל כל הנבראים עליונים ותחתונים, ובו תלוי השלימות דכולם, גם השלימות דהעליונים.

כ. וכאן המקום להזכיר אודות הענין המבהיל של "מיהו יהודי":

כיון שגדלה ביותר מעלתו של יהודי, שבשביל בריאתו "אזדעזעו כל עלאין ותתאין" — הרי מובן עד כמה נוגע הענין ד"המבדיל בין ישראל לעמים" [שחוזר ומודגש ביחס לכל גר שנתגייר כהלכה, דכיון ש"כקטן שנוולד דמי"¹⁰⁸, היינו, שניתוסף עוד יהודי, צריך להבדילו מכל העמים], במכ"ש מההבדלה בין ישראל לעלאין ותתאין שמודגשת בכך שכולם אזדעזעו מבריאתו כו'.

ויה"ר שלא יצטרכו עוד לדבר על ענינים כאלו, כי אם אודות עלי' בעניני טוב וקדושה גופא באופן ד"ילכו מחיל אל חיל" עד ש"יראה אל אלקים בציון"¹⁰⁹ (כמדובר בארוכה בקיץ¹¹⁰),

ובלשון חז"ל¹¹¹: "האי עלמא דאזלינן מינינו",

— כמבואר בזה¹¹² שדוקא בעוה"ז ("האי עלמא") נעשה ענין ההילוך ("אזלינן") באופן שבאין ערוך, שהולכים בעילוי אחר עילוי ב"סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה"¹¹³, ולא רק "ארצה" ו"שמימה" שבכל עולם בפני עצמו, אלא גם כפי שכל עולם הוא בבחי' "ארץ" לגבי עולם שלמעלה הימנו שהוא בבחי' "שמים" —

ועד "כבי הילולא דמיא" — שרומז על החתונה של כנסי' עם הקב"ה שתהי' לעתיד לבוא, כדאיתא במדרש¹¹⁴ "העולם הזה אירוסין היו . . אבל לימות המשיח יהיו נישואין", שאז תהי' השמחה למעלה מכל מדירות והגבלות.

(111) עירובין נד, א.

(112) ראה אוה"ת בראשית כד, ב. ועוד.

(113) ויצא כח, יב.

(114) שמו"ר ספט"ו. וראה לקו"ת שה"ש

מח, א ואילך. ובכ"מ.

(108) יבמות כב, א. וש"נ.

(109) תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק

בסופן.

(110) בסיום עמ"ס ברכות — שיחת ש"פ

דברים, שבת חזון, ד' מנ"א סכ"ב ואילך

(תו"מ חפ"א ע' 203 ואילך). וש"נ.

ועכשיו הגיע כבר הזמן לזה, שהרי בכללות הזמן דשית אלפי שנים
 דהוה עלמא¹¹⁵ עומדים כבר בערב שבת לאחר חצות¹¹⁶, וממנו באים ליום
 השבת ועד לרעוא דרעוין¹¹⁷ — "ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי
 העולמים"¹¹⁸.

* * *

כא. הביאור בפירוש רש"י:

בנוגע למ"ש "וינחם ה' גו' ויתעצב אל לבו" — נכתב ברשימה¹¹⁹,
 שמאיזה טעם שיהי' לא איכפת לרש"י הקושיא איך שייך ענין של חרטה
 אצל הקב"ה.

אבל: מה פירוש "מאיזה טעם שיהי'?" — רש"י צריך לבאר זאת!
 וכיון שרש"י לא מבאר זאת כאן, בהכרח לומר שסומך על מה
 שכבר ביאר לפנ"ז (אבל רש"י לא יכול לסמוך על מה שיבאר לאח"ז,
 כיון שהבן חמש למקרא — שצריך לדעת זאת כאן — לא למד זאת
 עדיין. ובמכ"ש ממה שמצינו בכללי הרמב"ם¹²⁰ — שזהו חיבור שנכתב
 לגדולים — שבאותו ספר סומך על מ"ש כבר במק"א הקודם לזה, אבל
 לא על מ"ש לאח"ז, ועאכו"כ בפירוש רש"י ששייך לבן חמש למקרא,
 שאינו יכול לסמוך על מ"ש לאח"ז).

ובכן:

בהתחלת פרשת בראשית מביא רש"י: "אמר רבי יצחק, לא הי'
 צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם¹⁶, שהיא מצוה ראשונה
 שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית, משום כח מעשיו הגיד
 לעמו לתת להם נחלת גוים¹²¹, שאם יאמרו אומות העולם לישראל ליסטים
 אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם, כל הארץ של
 הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם,
 וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו", והיינו, שאין זה ענין של חרטה, אלא
 שמלכתחילה הי' הרצון באופן שנתנה להם ואח"כ נתנה לנו¹²².

ועפ"ז מבין הבן חמש למקרא גם בנוגע למ"ש "וינחם ה'" —

115) ר"ה לא, א. וש"נ. בלקו"ש חט"ו ע' 28.
 116) ראה סה"ש תש"ט ע' 331. וש"נ. ראה יד מלאכי כללי הרמב"ם אות
 117) זח"ב פח, ב. ו. וש"נ.
 118) תמיד בסופה. תהלים קיא, ו.
 119) דשיחת ש"פ בראשית תשכ"ו — ראה לקו"ש שם הערה *6:
 שנדפסה בלקו"ש השבועי (נדפס לאח"ז שמלכתחילה "נתנה להם" לזמן מסויים.

שאינן זה ענין של חרטה (ורק נקרא בשם חרטה, לפי שבפועל הרי זה באופן אחר מכמו שהי' תחילה), אלא כך הי' הרצון מלכתחילה.

כב. אך אעפ"כ מוסיף רש"י "וזה כתבתי לתשובת המינים":

המינים — לא סומכים על מ"ש בתורה,

— וכדמוכח מזה גופא שגם לאחר שכתוב בתורה הענין ד"כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים", כפי שביאר רבי יצחק שזהו מענה על טענת אוה"ע לישראל לסטים אתם וכו', הוצרך רש"י לחזור ולהבהיר זאת; וגם לאחר שחוזרים ולומדים זאת בפירוש רש"י מידי שנה בשנה, יש עדיין אוה"ע שטוענים לישראל לסטים אתם, וכפי שרואים בתקופתנו, והיינו, שאע"פ שהם יודעים מ"ש בתורה, אין זה פועל עליהם, כיון שלא סומכים על זה וכו' ¹²³ —

ולכן הוקשה להם איך אפשר לומר "וינחם ה' גו' ויתעצב אל לבו" — כפי ששאל אפיקורוס אחד את רבי יהושע בן קרחה: "אין אתם מודים שהקב"ה רואה את הנולד .. והא כתיב ויתעצב אל לבו".

כג. ובהקדים:

האפיקורוס ששאל שאלה זו את רבי יהושע בן קרחה — לא הי' טיפש כו' (שאז לא הי' רבי יהושע בן קרחה מתעסק עמו, ועאכו"כ שענין זה לא הי' נזכר בתורה), אלא בודאי הי' חכם, ועד שבחכמה דלעו"ז הי' בערך ובדוגמא לחכמתו של רבי יהושע בן קרחה [ע"ד שמצינו גבי בלעם שהי' בערך ובדוגמת משה רבינו, כמ"ש ¹²⁴ "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה", אבל באומות קם כו'], שלכן התעסק עמו להשיב על שאלתו כו'.

וכמוכן גם ממה שמצינו גבי רבי יהושע בן חנני' שהי' עורך וויכוחים עם חכמי אומות העולם, שקודם פטירתו "אמרו לי' רבנן, מאי תיהוי עלן מאפיקורסין, אמר להם, אבדה עצה מבנים נסרחה חכמתם ¹²⁵, כיון שאבדה עצה מבנים נסרחה חכמתן של אומות העולם" ¹²⁶, היינו, שלאחרי פטירתו, הנה גם אצל אוה"ע לא יהיו חכמים גדולים בערכו.

ולכאורה: כיון שהי' חכם — מהי שאלתו "אין אתם מודים שהקב"ה רואה את הנולד", הרי בודאי שבנ"י מאמינים ומודים בכך?

(124) ברכה לד, יו"ד ובספרי.

(125) ירמ' מט, ז.

(126) חגיגה ה, ב.

(123) ברשימה נוספת: באמרם "רם על כל

גוים ה' על השמים כבודו" (שם קיג, ד), אבל

אין זה נוגע כאן למטה כו'.

אך הענין הוא — שמצד חכמתו כו', לא הונח אצלו איך יתכן שבנ"י מאמינים שהקב"ה רואה את הנולד, בה בשעה שענין הידיעה למעלה — ועאכו"כ כשהיא באופן של ראי', כהדיוק "רואה את הנולד" — הוא בסתירה לענין הבחירה ("ובחרת בחיים וגו'"¹²⁷), שבה תלוי כל הענין של שכר ועונש, כידוע השקו"ט בזה בדברי הרמב"ם והראב"ד¹²⁸, כפי שנתבאר בארוכה בתורת החסידות¹²⁹.

ובנדו"ד, אם הקב"ה ראה את הנולד, שסופן לחטוא ולאבדן (ע"י עונש המבול) — למה בראם מלכתחילה, ולא עוד אלא שהי' זה באופן ד"וירא⁹¹ אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד"?!

כד. ועל זה השיב לו רבי יהושע בן קרחה, "נולד לך בן זכר מימך וכו":

כיון שמדובר אודות אפיקורוס שאינו סומך על מ"ש בתורה, אי אפשר להשיב לו ע"פ מ"ש בתורה, ולכן השיב לו ע"פ משל מהנהגתו הוא: "אמר לו, נולד לך בן זכר מימך, אמר לו הן. אמר לו, ומה עשית, אמר לו, שמחתי ושימחתי את הכל. אמר לו, ולא היית יודע שסופו למות, אמר לו, בשעת חדוותא חדוותא, בשעת אבלא אבלא" — שמזה יבין ש"כך מעשה הקב"ה כו".

ויש להוסיף ולבאר הדיוק "שמחתי ושימחתי את הכל" — דלכאורה, גם אם כך אמר הגוי, מדוע התורה חוזרת ומדגישה זאת — כי, "שמחתי" הו"ע שנוגע לעצמו בלבד, ואילו "שימחתי את הכל" הו"ע שחוץ ממנו, וכבר יצא מבעלותו ("ער איז געוואָרן אויס בעה"ב"), כיון ששייך לזולתו [וע"ד ההוספה ד"מעשה רב" לגבי "הלכה", שלכן "אין למדין הלכה לא מפי למוד וכו' עד שיאמרו לו הלכה למעשה"¹³⁰], שזהו מה שנוגע בנמשל בנוגע למעשה הקב"ה בבריאת העולם.

ומסיים בנוגע למעשה הקב"ה, ש"אע"פ שגלוי לפניו שסופן לחטוא ולאבדן, לא נמנע מלבראן, בשביל הצדיקים העתידיים לעמוד מהם" — שהכוונה בזה היא לא רק לנח ובניו (שאז נשאלת השאלה למה נבראו כל שאר ריבוי האנשים, מלבד אלה שמהם עתידיים לעמוד נח ובניו), כמוכן בפשטות שגם בדורות שלפני המבול היו צדיקים, וכדמוכח מזה שרק בדור המבול הי' הענין ד"השחית כל בשר את דרכו

(129) ראה תו"ח תולדות יג [קנד], ב ואילך. ובכ"מ.
(130) ב"ב קל, ב.

(127) נציבים ל, יט.
(128) הלי' תשובה ספ"ה. ספ"ו.

גו"מ¹³¹ [נדוד המבול גופא — הרי לא נולדו מלכתחילה רשעים כו']. משא"כ לפנ"ז.

כה. ובנוגע לטעם שהוצרך רש"י לכתוב בפירושו לבן חמש למקרא "וזה כתבתי לתשובת המינים וכו'" (אף שאין קושי כלל בפירוש הכתובים) — אפשר לומר בזה כמה ביאורים, אבל, צריך לדעת איך הי' המעמד ומצב בזמן רש"י בנוגע לטענות המינים, וכנראה שהי' הדבר בפרסום כ"כ שהי' יכול להגיע גם לבן חמש למקרא, ולכן הוסיף רש"י "וזה כתבתי לתשובת המינים וכו'", שבזה מודגש מחד גיסא שאין זה ענין שנוגע לפירוש הכתובים, כי אם ענין צדדי — לתשובת המינים, אבל לאידך גיסא, צריך הבן חמש למקרא לדעת שכאשר גוי בא עם שאלה וטענה כו', יש תשובה על זה.

ורש"י מוסיף ומדגיש "אפיקורוס אחד שאל את רבי יהושע בן קרחה" — כדי שהבן חמש למקרא לא יטעה לחשוב שהוא זה שצריך להתווכח ולהשיב על שאלתו של אפיקורוס; זהו תפקידו של רבי יהושע בן קרחה, כפי שמצינו בכ"מ¹³² שערך וויכוחים עם חכמי אומות העולם, אבל אין זה ענינו של כל אחד, ובודאי לא ענינו של בן חמש למקרא. — אם גוי שואל אותו שאלה, עליו לומר לו: יש לי רבי, ולרבי יש רבי, וכן הלאה, עד לרבי יהושע בן קרחה, והוא זה שישב על שאלותיך, כפי שהשיב לאותו אפיקורוס כו'.

כו. ומזה יש ללמוד הוראה בנוגע לפועל — שתשובת המינים, להשיב על שאלתו של אפיקורוס, הרי זה ענין ששייך ליהודי כמו רבי יהושע בן קרחה, ולא לכל אחד מישראל.

ולדאבוננו, יש צורך להבהיר זאת, כיון שיש כאלה שבמקום למלא כריסם בש"ס ופוסקים ובתורת החסידות — קוראים עיתונים, ומעיינים בספרי אומות העולם לדעת טענותיהם, ומתיימרים שהם אלו שיתווכחו עמהם וישבו על טענותיהם וכו'.

ובכן:

לכל לראש — הרי זה היפך פס"ד הרמב"ם¹³³ בנוגע לספרים שחיברו עובדי ע"ז בעבודתה, ש"צונו הקב"ה שלא לקרות באותן הספרים כלל, ולא נהרהר בה ולא בדבר מדברי' וכו'".

ויק"ר פ"ד, ו.

(131) נח ו, יב.

(132) ראה שבת קנב, א. ב"ר פי"ג, ו. (133) הלי' ע"ז פ"ב ה"ב.

ועד כדי כך, שאפילו בנוגע לשאלות ותשובות שהובאו בספר "מורה נבוכים", ידוע שכ"כ גדולי ישראל לא רצו שילמדו זאת (אע"פ שזהו ספר שמובא בחסידות כו"כ פעמים, ויש בו גם ענינים ע"פ קבלה וכו'¹³⁴), והסבירו פעם טעם הדבר, כיון שיתכן שמישהו ילמד קושיא לפני השינה, וירדם ויישן כל הלילה עם קושיא בראש!... ועד"ז ישנם כאלו שישנים באמצע היום, ולימודם הוא באופן שהקושיא מתקבלת ומונחת אצלם יותר טוב מאשר התירוץ!...

ובנוגע לוויכוחים בענינים אלו — צריך להשתדל להמנע מזה, ועד שמצינו שצריך לברוח ממקומות כאלו¹³⁵.

ועאכו"כ כשמדובר אודות מי שלא למד תורה כדבעי:

לכל היותר הוא "בר כי רב דחד יומא", אלא שחותם את שמו בתור "ראב"י", אף שלא למד אלא הלכות אבילות ב"קיצור שולחן ערוך"...

וכאשר באה אליו אשה עם שאלה, אינו יודע מה להשיב לה [ותירה מזה: הוא אפילו לא יודע שיש שאלה בדבר, אלא האשה היא זו שמעוררת אותו על השאלה], ולכל היותר — אם הוא ירא שמים ואינו רוצה להכשיל אותה — משתמש בטלפון שבחדרו להתקשר לרב לשאול אותו מה להשיב.

ויתכן שאפילו פסוק חומש כצורתו אינו יודע לקרוא... להיותו עם הארץ, ולא כדברי הגמרא¹³⁶ ש"אפילו קרא ושנה ולא שמש תלמידי חכמים הרי זה עם הארץ", אלא עם הארץ כפשוטו!

ומובן עד כמה מופרך הדבר שאדם כזה ילך בתור "בא כח" של כלל ישראל לערוך ויכוחים עם גויים בנוגע לעיקרי הדת ועניני דעות וכו' — בה בשעה שפגם בעניני דעות חמור יותר מאשר עבירות שיש בהם מעשה (כמ"ש הרמב"ם¹³⁷), וכפי שרואים את גודל חילול השם שנעשה מזה, באמרו, ש"אותו האיש" היו לו מעלות כו', ונישואי תערובות אינם דבר חמור כל כך, ככל פרטי הענינים שאירעו לאחרונה, שצריך שיקויים בהם מ"ש¹³⁸ "ותשליך במצולות ים כל חטאתם".

ויה"ר שיהי' כפי שנאמר בסיום הפרשה: "ונח מצא חן בעיני ה'", ולאח"ז "אלה תולדות נח", וכפי שמפרש רש"י לבן חמש למקרא

(136) ברכות מז, ב. וש"נ.

(137) הלי' תשובה פ"ז ה"ג.

(138) מיכה ז, יט.

(134) ראה גם תו"מ חע"ח ריש ע' 320.

וש"נ.

(135) ראה ע"ז יז, א. ירושלמי שבת פט"ז

סה"א.

[ולילדה — ש"בינה יתירה נתנה באשה"¹³⁹ — עוד לפני"ז] ש"עיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים".

כז. וכאן המקום להזכיר המדובר בשמח"ת¹⁴⁰ אודות ההוספה בלימוד וקביעת עתים לתורה הן בכמות והן באיכות, וכן בנוגע ללימוד התורה באופן של "דבר ה' זו הלכה"¹⁴¹ — "יורה יורה" ו"דין ידין".

ועי"ז נבוא לקיום היעוד¹⁴² "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים", ועד ש"אשיבה שופטיך כבראשונה ויועצין כבתחילה"¹⁴³, ולכל אחד מישראל יתייחסו הגויים באופן של כבוד כו', עד ש"והיו מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך"¹⁴⁴.

וכל בנ"י יוצאים מהגלות, "בנערינו ובזקנינו גו"¹⁴⁵, והולכים אל הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

[לאחרי תפלת מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ניעט ניעט ניקאוואָ".]

(143) שם א, כו.

(144) שם מט, כג. וראה זבחים יט, רע"א.

(145) בא יו"ד, ט.

(139) נדה מה, ב.

(140) ס" (לעיל ...).

(141) שבת קלח, ב.

(142) ישעי' ב, ג.

הוספה

ביה, ט' מ"ח תשי"ב

ברוקלין

ברכה ושלום!

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף פון אדר"ח חשון,

און בעת רצון וועט מען מזכיר זיין די אלע וועגען וועלכע איר שרייבט אויף דעם ציון הקי' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע לויט דעם אינהאלט פון אייער שרייבען.

און פארשטענדליך אז איר האָט רעכט, אַז מ'דאַרף זיך משתדל זיין, מיט דער גרעסטער מיהע, צו זיין צווישען חסידים תמימים ועכ"פּ אניש, און וויבאלד מיר זיינען אָנגעזאָגט געוואָרען אויף דעם, איז דאָך פאַרשטענדליך, אַז מ'קען דאָס אויספירען, וואָרום מ'פּאָדערט דאָך ניט פון אַ מענשן, ניט אויספירבאַרע מעגליכע זאָכען, און וואָס איר שרייבט, אַז ס'זיינען דאָ אַזעלכע, וואָס מ'האָט צו זיי טענות, אַלס צוגאָב צו דעם עיקר, אַז טענות קומען מערסטענס ניט פון יצר טוב, נאָר פון דעם וועלכער קעמפט געגען עס, וויל איך זאָגען אין דעם, וואָס דאָס איז דער עיקר, אַז דער פאַרקער און טרעפען זיך מיט אניש ותמימים, איז דאָס אַ גרויסע טובה פאַר זיך, מער ווי פאַר די אַנדערע, וואָס פון דעם איז פאַרשטענדליך אַז ס'האָט ניט קיין אַרט אין שכל, וויילע יענער האָט געטאָן אַ עולה, זאָל מען דעריבער אָפטאָן זיך אַליין אַן עולה, און זיכער איז איבעריג צו מאַרדן זיין אין דעם,

און געפינענדיג זיך אין דעם אָנהויב פון חדש חשון, נאָד'ן אָפּשלוס פון חדש תשרי, ווען אַלע אידען טאָנצען **צוזאַמען**, פון דעם גרעסטען ביז דעם פשוט'ן, וואָס זייער ווייטקייט איז ווי פון איין ברעג ביזן צווייטען, און נשיאינו

צו זיין צווישען .. אָנגעזאָגט געוואָרען אויף דעם: ראה רמב"ם ה'ל' דעות רפ"ו.
 מ'פּאָדערט דאָך ניט .. ניט אויספירבאַרע מעגליכע זאָכען: ראה כתובות סז, רע"א. ע"ז ג,
 סע"א. במדב"ר פי"ב, ג. תנחומא נשא יא.
 ס'האָט ניט קיין אַרט אין שכל .. אָפטאָן זיך אַליין: ראה גם אג"ק חט"ו אגרת ה'תרי. חכ"ו
 אגרת ט'תתקנ"ג (ע' תג). ובכ"מ.
 אַלע אידען טאָנצען צוזאַמען, פון דעם גרעסטען ביז דעם פשוט'ן: ראה שיחת יום שמח"ת
 תשט"ז (ת"מ התועודיות חט"ו — תשט"ז ח"א — ע' 168. וש"נ). ובכ"מ.

רבותינו האבן דאך אָנגעזאָגט אַז דער חדש תשרי איז אַ חדש כללי, אָן אַפּלערנונג אויפן גאַנצען יאָר, זאָל דאָס צוגעבען נאָך מער התעוררות און וואַרימקייט צו פאַרווירקליכען דאָס אין לעבען **בפועל**.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

[תרגום חפשי]

מאשר קבלת מכתבה מאדרי"ח חשון, ובעת רצון יזכירו את כל אלה שכותבת אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבה.

ומובן שצודקת היא אשר צריכים להשתדל, ביגיעה הכי גדולה, להיות בין חסידים, תמימים ועכ"פ אנ"ש; וכיון שנצטוונו ע"ז – מובן שאפשר לבצע זאת, שהרי אין דורשים מהאדם ענינים שאינם בני-ביצוע ואפשריים. ומה שכותבת שישנם כאלה שיש כלפיהם טענות, [הנה] בתור הוספה לעיקר – שטענות באות ע"פ הרוב לא מהיצר טוב, אלא מזה שנלחם כנגדו – רוצה אני לומר ב[נידון] זה, והוא העיקר, אשר המגע והמפגש עם אנ"ש ותמימים – טובה גדולה [עושה בזה] לעצמה יותר מאשר לאחרים, שמזה מובן שאין שום מקום בשכל [לומר] אשר בגלל שהזולת עשה עולה – לכן תגמול [גם היא] לעצמה עולה; ובטח למותר להאריך בזה,

ובהמצאנו בתחלת חדש חשון, לאחר סיום וחזרתם חדש תשרי – עת כל בני"י רוקדים **יחדיו**, מהגדול שבגדולים עד לפשוט שבפשוטים, אשר המרחק ביניהם הוא כמו מקצה גבול אחד למשנהו, והרי הורונו נשיאינו רבותינו שחדש תשרי הוא חדש כללי והוראה על כל השנה – [הנה] יוסיף זה עוד יותר התעוררות וחמימות לממש זאת בחיים **בפועל**.
בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ב

[לי תשרי, היתשכ"א]

(1) ["לכתוב לת"א" –] מובן – שבלי **דיבור** שם פא"פ אין כל סיכויים למילוי הבקשה.

נשיאינו רבותינו . . אָנגעזאָגט . . חדש תשרי . . חדש כללי: ראה מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' שעט [ח"ב ע' תשמח]. תקס"ט ע' רפו. אוה"ת סוכות ע' א'תשנו. ברכה ע' א'תתסו ואילך. סה"מ תרנ"ד ע' לו. תרנ"ו ס"ע רעז ואילך. תש"ב ע' 49. ובכ"מ.

ב

מצילום כתי"ק, על גליון מכתבו של מו"ה יצחק מנחם מענדל ליס (מראשי "הועדה

(2) פשוט – אשר אין סוכן בעה"ב על הנוסעים, כ"א ממוצע ומשרת שלהם. ואין כל נפק"מ – במה שמחליט על ד"ע.

(3) בטיפול המתאים – מוכרחים יהיו (החברה והסוכן) לשלם להנוסעים בעד כל ההיזק שנגרם ע"י שינוי הזמן. אבל פשוט – שדרכינו דרכי נועם וגוי.

הערה באם "אל על" נוקטת – בסעיף (1) – העמדה שאין לנטות

מהמדובר, אף שאין לזה **כל הסברה** בשכל – כש"כ וק"ו שזה

מחייבם שלא לנטות מהמדובר בסעיף (3) – פרט עיקרי שהשכל

מחייבו.

המארגנת לנסיעה צלחה לכ"ק אדמו"ר שליט"א – מאה"ק ת"ו – תשרי תשכ"א) בתאריך זה – בו כותב:

הריני בזה להביא לידיעת כ"ק שליט"א, כי בהתאם לדברי כ"ק שליט"א* – טיפלת בחברת אל-על בהנוגע להחלפת נוסעים מפה לאה"ק. הבאתי את כל הענין להנהלת אל-על פה, ולפי דבריהם מסתבר כי מצדם אין התנגדות להחלפת נוסעים, אך היות שההסכם חתמנו עם ת"א¹ לכן אין להם רשות לשנות, והציעו לכתוב לת"א ולקבל את הסכמתם. עשינו לפי בקשתם. ואך היום נתקבל מכתב תשובה מת"א, והיא שלילית לגמרי. כל הסברים נוספים בנידון הם ללא הועיל.

ב'. בהתאם לתוכן המברק הרצו"ב, התברר שגם החברה שינתה זמן נסיעתנו בחזרה מ-ג' חשוון ל-ה'. וזאת בהתאם לבקשת הסוכן "אטלס", זה שהמציא לנו את יתר האנשים!

שואלים את חו"ד הק' בכל הענינים הנ"ל. וכן אולי כדאי יהי' לטפל בתביעת פיצויים מהחברה בעד שינוי הזמן.

על כותבו בענין "החלפת נוסעים מפה לאה"ק", ש"הנהלת אל-על פה .. הציעו לכתוב לת"א .. ואך היום נתקבל מכתב תשובה .. שלילית לגמרי" – הקיף רבינו את התיבות "לכתוב לת"א", וכתב (כבפנים (1)); על כותבו ש"החברר שגם החברה שינתה זמן נסיעתנו .. בהתאם לבקשת הסוכן כו" – כתב רבינו (כבפנים (2)); על כותבו ש"אולי כדאי יהי' לטפל בתביעת פיצויים מהחברה בעד שינוי הזמן" – כתב רבינו (כבפנים (3)); ובראש גליון מכתבו – בהמשך לכהנ"ל – כתב רבינו: "הערה כו" (כבפנים) 7.

נדפס ב"התקשרות" גליון תקס"ע 13 ואילך.

אגרת נוספת אליו – אג"ק ח"ג אגרת תיג.

ד"ע: = דעת עצמו.

שדרכינו דרכי נועם וגוי: ע"פ משלי ג, יז.

(א) אולי – ב"יחידות" מאור לז' תשרי תשכ"א (ראה "התקשרות" גליון תקס"ע 13).

(ב) במקום כמה מהנוסעים שהיו אמורים לחזור עמהם – בטיסת השטשארטער – אלא שדחו זמן נסיעתם חזרה למועד מאוחר יותר.

(ג) כלומר, עם הנהלת אל-על שבת"א.

(ד) בפועל, יצויין, ניתן האישור מהנהלת אל-על להחלפת הנוסעים.

לעילוי נשמת

הרה"ת ר' **שלום דובער** בהרה"ח הרה"ת ר' **אפרים** ע"ה

וואָלף

ממנהלי מוסדות חב"ד בארצנו הקדושה תובב"א
מסור ונתון בלב ונפש לכ"ק אדמו"ר זי"ע
עוסק בצ"צ באמונה ואוהב את הבריות
נקטף במיטב שנותיו בצאת שבת קודש פ' בראשית
לסדר „ואיננו כי לקח אותו אלקים“
אור ללי תשרי, א' דר"ח מרחשון, ה'תשס"א

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי בנו וכלתו

הרה"ת ר' **אברהם** בן **בת-שבע** וזוגתו מרת חי' **מרים** בת **דבורה**

בניהם ובנותיהם

הרה"ת **מנחם מענדל** בן חי' **מרים** וזוגתו מרת חי' **מושקא חוה** בת **רבקה**
ובנם **לוי יצחק** בן חי' **מושקא חוה**

הרה"ת **לוי יצחק** בן חי' **מרים** וזוגתו מרת חי' **מושקא** בת **לאה**
ובתם **שיינא** בת חי' **מושקא**

איתמר בן חי' **מרים** וזוגתו מרת חי' **מושקא** בת **חנה**

שלום דובער בן חי' **מרים**, **חנה** בת חי' **מרים**

נחמה לאה בת חי' **מרים**, **אהרן** בן חי' **מרים** ו**שמואל** בן חי' **מרים**

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

וואָלף